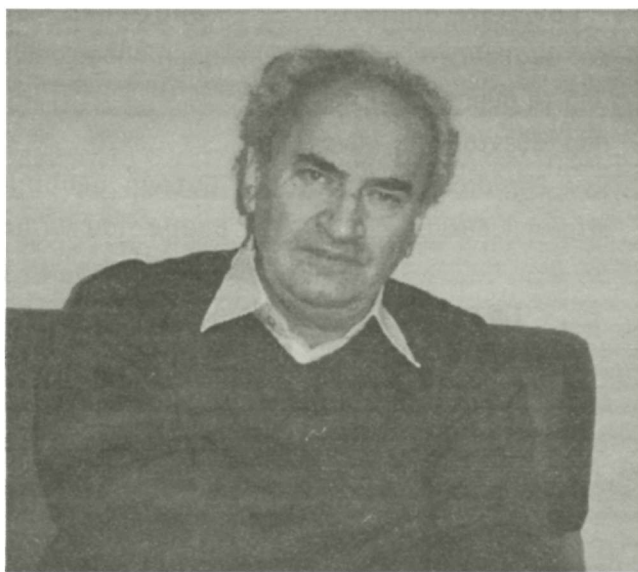


Τριαντάφυλλος Σκλαβενίτης, διευθυντής ερευνών στον Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών:

## « Προχωράμε στην τακτοποίηση του Ιστορικού Αρχείου της Λευκάδας »

Ο Τριαντάφυλλος Σκλαβενίτης αλλά και η σύζυγός του Ευτυχία Λιάτα έχουν αφιερώσει τη ζωή τους στην έρευνα. Έχουν αγγίξει βαθιά τις περισσότερες πτυχές της ιστορίας μας και μέσα από το επιστημονικό τους έργο έχουν καταφέρει να δώσουν στις επόμενες γενιές ένα σημαντικό ιστορικό πλούτο. Η λατρεία τους για την Λευκάδα αλλά και η πλούσια ιστορία του τόπου τους έχουν οδηγήσει σε πολλές μελέτες και εκδόσεις που αφορούν την Λευκάδα. Αφορμή γι αυτή την κουβέντα με τον Τριαντάφυλλο Σκλαβενίτη είναι η προσπάθεια που ξεκίνησε για την τακτοποίηση του ιστορικού αρχείου Λευκάδας.



«Έχουμε στην Λευκάδα ένα πολύ σπουδαίο ιστορικό αρχείο που έχει υλικό από το 1715 έως και την Ένωση της Επτανήσου με την Ελλάδα. Αλλά και αργότερα απέκτησε πολύ υλικό από τις δημόσιες υπηρεσίες του νησιού (νομαρχία, δημαρχεία, σχολεία κ) που έδωσαν το υλικό τους και φυλάσσεται εκεί. Κατά καιρούς έγιναν πολύ σημαντικές προσπάθειες σε ότι αφορά το ιστορικό αρχείο, να θυμόμαστε πάντα τον Γεώργιο Παρίση που την περίοδο 1930-1960 έφτιαξε αυτό το αρχείο και με βάση τη δική του καταγραφή και τακτοποίηση μπόρεσαν και δούλεψαν σε αυτό το αρχείο οι μεγάλες μορφές της λευκαδίτικης ιστοριογραφίας (Νίκος Σβορώνος, Κωνσταντίνος Μαχαιράς, Παναγιώτης Ροντογιάννης, Σπύρος Ασδραχάς αλλά και οι νεότεροι). Αλλά οι περιπέτειες του αρχείου που συνεχίστηκαν, παρ' όλες τις προσπάθειες για ανακατάταξη και επέκτασή του χώρου τις τελευταίες δεκαετίες, έσπασαν και αυτή τη μικρή ταξινόμηση που υπήρχε με αποτέλεσμα να φτάσουμε σήμερα να έχουμε χειρότερη κατάσταση από αυτή που ήταν πριν 30 ή 40 χρόνια στο αρχείο. Η κ. Ελένη Γράψα που είναι προϊσταμένη στο αρχείο δεν μπορεί αυτή τη στιγμή να εξυπηρετήσει τον ερευνητή που έρχεται και ζητάει την οποιαδήποτε πληροφορία. Αν κάποιος π.χ θέλει να ασχοληθεί με τις δικαστι-

κές υπηρεσίες τον καιρό του Ιονίου κράτους της Αγγλοκρατίας δεν έχει τη δυνατότητα να του υποδείξει που μπορεί να βρισκονται συνολικά όλες οι πληροφορίες. Είναι σπαρμένα σε πολλά μέρη γιατί το αρχείο είναι ανακατεμένο. Μπροστά λοιπόν σε αυτό το μεγάλο πρόβλημα και ένα άγχος που το είχαμε οι Λευκαδίτες και λίγο ντροπή αν θέλετε, μπόρεσαμε τα χρόνια που ερχόμαστε εδώ να περάσουμε αυτή την αγωγή μας και σε κάποιους από αυτούς που διαχειρίζονται την τύχη του νησιού. Ενώ, νομάρχη, δημάρχους που είχαν δείξει μια καλή διάθεση να λυθεί αυτό το θέμα αλλά ποτέ δεν είχαμε φτάσει σε ένα αποτέλεσμα που σήμερα φαίνεται να φτάνουμε. Δηλαδή ποια είναι η δική μας πρόταση. Να δοθούν κάποια χρήματα, να έρθει από την Αθήνα ένα συνεργείο να εντελώς ειδικών ανθρώπων, να ε πιστατήσει σε αυτό μια ειδικός η κ. Ευτυχία Λιάτα Διευθύντρια Ερευνών στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών στο οποίο είμαι και εγώ διευθυντής ερευνών. Η κ. Λιάτα δέχτηκε να αναλάβει αυτή τη δουλειά με τρεις συνεργάτες οι οποίοι θα αμοιβονται, όχι η ίδια.

Τι θα γίνει λοιπόν;

Στον επόμενο χρόνο η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Λευκάδας θα

καλύψει τα έξοδα ώστε αυτοί οι άνθρωποι να επιβιώσουν στη Λευκάδα και να πάρουν και μια εντελώς στοιχειώδη αμοιβή, να δούλεψουν με τρόπο ώστε να περάσει όλο το αρχείο από τα χέρια τους, να ξεχωριστούν τα πράγματα, να φτιάξουν τις μεγάλες ενότητες χρονολογικές και θεματικές, να μουν αυτά στα κουτιά με τις επιγραφές τους που ήδη έχουν αγοραστεί από το αρχείο, ώστε ο ερευνητής που θα έρθει στις 2/01/2011 να βρει αυτό το αρχείο τακτοποιημένο και στοιχειωδώς καταγεγραμμένο, κεφαλαιώδη καταγραφή το έλεγαν οι παλαιότεροι, δηλαδή μια γραμμή για το κάθε φάκελο, μην περιμένετε περισσότερα, και να μπορεί να ξέρει ότι αυτό είναι το υλικό που θα ασχοληθεί για να βγάλει σε πέρας την έρευνά του. Φυσικά αυτή είναι μεγάλη χονδρική δουλειά που θα μας απαλλάξει από την καταπίεση του ατακτοποιητού και από εκεί και πέρα, στάδιον δόξης λαμπρόν, για κάθε κομμάτι του αρχείου, κάθε θεματική ενότητα, κάθε χρονολογική σειρά θα μπορεί φυσικά το αρχείο με τις δικές του δυνάμεις και με την όποια επιχορήγηση μπορεί να εξασφαλίσει, να ευρετηριάξει τις ενότητες αυτές και αυτά τα ευρετήρια να τα βγαίνει στο internet ώστε ο κάθε ενδιαφερόμενος οτιδήποτε αναζητά από το αρχείο να μπορεί να το βρεί. Παράδειγμα αν κάποιος θέλει να βρει πότε γεννήθηκε ο πατέρας του να μπορεί να το βρεί, ή αν κάποιος θέλει να μάθει πόσοι λευκαδίτες πήραν μέρος στην Ελληνική Επανάσταση να μπορεί να το βρεί στο internet, και μετά στο αρχείο να βρίσκει τις λεπτομέρειες. Με αυτή την μεγάλη ενέργεια του νομάρχη, Κώστα Αραβανή, να αναλάβει αυτή την ιστορία και έδειξε να το αγκαλιάζει αυτό το θέμα και να γίνονται οι ανάλογες ενέργειες ώστε να περάσει από νομαρχιακό συμβούλιο, διότι αλλιώς δε γίνεται τίποτε, πιστεύουμε ότι από τους πρώτους μήνες του 2010 θα ξεκινήσουμε με τους ειδικούς που θα έρθουν ώστε να τελειώσει η τακτοποίηση του αρχείου που είναι τόσο σημαντική για τη Λευκάδα.

Η πρώτη εικόνα σας από την κατάσταση στο ιστορικό αρχείο; Πως βλέπεται να εξελίσσεται αυτό το εγχείρημα;

Σίγουρα η κατάσταση δεν είναι καλή και το εγχείρημα είναι πολύ δύσκολο. Όμως οι συνάδελφοι που θα έρθουν για να δούλεψουν έχουν σπουδάσει στην Βενετία, διότι το μεγαλύτερο μέρος του αρχείου είναι στην ιταλική γλώσσα, μια και όπως μπορεί να μην ξέρει ο περισσότερος κόσμος και την εποχή της

Αγγλοκρατίας η ιταλική ήταν η επίσημη γλώσσα του κράτους μέχρι πολύ βαθιά στην Αγγλοκρατία μέσα. Άρα τα ιταλικά είναι απαραίτητα για την προσέγγιση των ντοκουμέντων που φυλάσσονται στο ιστορικό αρχείο Λευκάδας σε μεγάλο βαθμό. Σε αυτό το κομμάτι έχουμε μια καλή ομάδα που την ενδιαφέρει η ολοκλήρωση της δουλειάς. Από την άλλη έχουμε την κ. Γράψα που είναι αφοσιωμένη στη δουλειά της, φιλόλογος και καλή συνάδελφος, πρόθυμη να βοηθήσει. Επίσης και τα παιδιά που είναι στο ιστορικό αρχείο θα βοηθήσουν. Είμαστε πολύ αισιόδοξοι λοιπόν ότι με το κλίμα που υπάρχει και τους ανθρώπους που θα δούλεψουν ότι στο τέλος του 2010 θα έχουμε ένα πολύ καλό αποτέλεσμα.

Τι σημαίνει αυτό για τη Λευκάδα;

Πάρα πολλά. Η Λευκάδα είναι ένας τόπος ευνοημένος διότι με τις προσπάθειες των προηγούμενων γενιών (Βλαντής, Μαχαιράς, Ροντογιάννης) έχουμε μια σημαντική τοπική ιστορία. Με το έργο του Πάνου Ροντογιάννη για την Λευκάδα είμαστε στην πρωτοπορία της τοπικής ιστορίας της Λευκάδας. Δεν είναι υπερβολή να πει κανείς ότι μπορεί να μην υπάρχει καλύτερη τοπική ιστορία σίγουρα στα Επτάνησα αλλά και ενδεχομένως σε όλη την Ελλάδα. Δηλαδή ένας δυνατός άνθρωπος ήρθε ορμητικά και δούλεψε σε αυτό αρχείο, μάζεψε όλα τα σημαντικά του παρελθόντος τα ένωση και μπόρεσε να γράψει μια τέτοια ιστορία η οποία για πρώτη φορά έβαζε και το αγνοημένο μέρος της ιστορίας, που είναι τα αγροτικά και λαϊκά στρώματα στο παιχνίδι της ιστορίας. Οι προηγούμενοι ήταν άρχοντες και έγραφαν την ιστορία από τη μεριά των δικών τους τάξεων. Ο Ροντογιάννης βάσει τον αγρότη και το λαϊκό άνθρωπο της πόλης και του χωριού στο παιχνίδι της ιστορίας και προσπαθεί με τα λίγα στοιχεία που υπάρχουν να δείξει τη συμμετοχή των αγνοημένων και των σιωπηλών στρώματων του τόπου στην ιστορία του. Αυτή η δουλειά στηρίχτηκε κατά βάση στα στοιχεία που πήρε ο Ροντογιάννης από το ιστορικό αρχείο, όχι όλο διότι δεν μπόρεσε να δει το ογκώδες υλικό που υπάρχει για την περίοδο της Αγγλοκρατίας (1810-1864) μια και δεν ήταν καν τακτοποιημένο και προσβάσιμο. Μπορούμε αυτή του την προίκα που έχουμε ως τοπική ιστορία και με αυτό το αρχείο, αν τακτοποιηθεί, και με τους νέους ανθρώπους, ιδιαίτερα μαθητές του Σπύρου Ασδραχά, τα συνέδρια που κάναμε τόσα χρόνια που είναι δεκάδες και έφεραν πολλά νέα πράγματα διότι οι ερευνητές καθοδηγούμενοι και από τη δική τους αξιοσύνη αλλά και από εμάς ήρθαν και δούλεψαν και έχουμε πολλές καινούριες μελέτες που πάνε τα πράγματα και πέρα από

τον Ροντογιάννη, μπορούμε τα επόμενα κομμάτια να επεξεργαστούν με τους μοντέρνους τρόπους και τη μοντέρνα θεωρία της ιστορίας και να φτάσουμε σε προσεγγίσεις εκλεπτυσμένες που θα κρατήσουν το επίπεδο πρωτοπορίας της τοπικής λευκαδίτικης ιστορίας μέσα στην ελληνική ιστορία και κατ' επέκταση την Ευρωπαϊκή και την παγκόσμια. Δηλαδή το παράδειγμα της Λευκάδας θα γίνει παράδειγμα και για άλλους τόπους εάν αυτό φωτιστεί όσο γίνεται περισσότερο για να γίνει μοντέλο για τη διερεύνηση ιστορικών προβλημάτων και των άλλων τόπων.

Υπάρχει και ένα άλλο κομμάτι με το οποίο θα ασχοληθείτε στο ιστορικό αρχείο και που αφορά τις « Οθωμανικές πηγές της Λευκαδίτικης Ιστορίας 1479-1684 »

Βέβαια. Γι αυτό το κομμάτι της ιστορίας μας ως τώρα έχουμε πολύ λίγα στοιχεία. Ο Βλαντής έχει πολύ λίγα, ο Μαχαιράς δεν ασχολήθηκε καθόλου με αυτή την περίοδο, ο Ροντογιάννης εκμεταλλευόμενος τις νεότερες έρευνες και πολύ μεγάλη βιβλιογραφία μπόρεσε και δεν την άφησε σκοτεινή. Έχουμε ένα κεφάλαιο του Ροντογιάννη που λέει αρκετά πράγματα για την Οθωμανική περίοδο της Λευκαδίτικης ιστορίας. Μα έλειπαν όμως πάντα οι πηγές για το κομμάτι αυτό της λευκαδίτικης ιστορίας. Μια προσπάθεια να μαζέψουμε όλες τις Οθωμανικές πηγές ανατρέξαμε πρώτα στο αρχείο της Λευκάδας που υπάρχουν πολλά οθωμανικά έγγραφα, περίπου ογδόντα, κυρίως για την Εκκλησία και τις έγγραφες ιδιοκτησίες που υπήρχαν. Όλα αυτά τα έγγραφα μαζεύτηκαν από την κ. Γράψα, σκαναρίστηκαν και μας παραδόθηκαν. Εδώ πάλι η νομαρχία Λευκάδας έκανε το θαύμα της. Ο Κώστας Αραβανής αλλά και ο αντινομάρχης Λευτέρης Αραβανής βρέθηκαν πολύ κοντά σε αυτή την προσπάθεια και την αγκάλιασαν και μας εξασφάλισαν τα λίγα αλλά αναγκαία χρήματα για να γίνει αυτή η δουλειά. Υπάρχει λοιπόν μια προγραμματική συμφωνία που λέει ότι μέσα στο 2010 θα έχει ολοκληρωθεί η συγκέντρωση του υλικού που όπως είπαμε, προέρχεται από το αρχείο Λευκάδας, από τα οθωμανικά αρχεία Άγκυρας, Κωνσταντινούπολης και Σόφιας που έχουν έγγραφα της εποχής της τουρκοκρατίας στη Λευκάδα. Αυτά τα έγγραφα είναι στη διάθεση των τριών ερευνητών του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας των μεσογειακών σπουδών στην Κρήτη και μεταγράφονται στα λατινικά διότι είναι σε οθωμανική γραφή, στη συνέχεια στα νέα ελληνικά και θα μας έρθει στο τέλος του χρόνου έτοιμη να εκδοθεί σε βιβλίο και το internet. Θα περιλαμβάνονται το σύνολο των πηγών αυτών σχολιασμένο και επεξηγημένο με μια πολύ με-

γάλη εισαγωγή που θα βάζει τα πράγματα σε μια σειρά και θα φωτίζει τους δύο αυτούς αιώνες της οθωμανοκρατίας και στη συνέχεια κάθε ερευνητής θα μπορεί να δει αλλιώς τα πράγματα, μια και οι πηγές επιδέχονται πολλές αναγνώσεις.

Και κάτι τελευταίο. Με τι ασχολείστε τώρα κ. Σκλαβενίτη;

Δεν θα σας πω τα άλλα μου, τα μη λευκαδίτικα δηλαδή, μια και είμαι ήδη 61 ετών και πρέπει να μαζεύω τα πράγματα που έκανα τόσα χρόνια ώστε να γίνουν βιβλία, δημοσιεύματα και να μην μείνουν να τα διαχειρίζονται κάποιοι άλλοι μετά από μένα. Σε ότι αφορά τα λευκαδίτικα. Από τότε που ασχολούμαι με τη Λευκάδα, χάρη και στη Χαράμογλειο βιβλιοθήκη, που είναι ένας πολύ μεγάλο θησαυρός, είχα εντοπίσει μερικές λευκαδίτικες ηθογραφίες που μια Λευκαδίτισσα δημοσίευσε σε ημερολόγιο της Θεσσαλονίκης. Από τις έξι ηθογραφίες αυτές που είχε ο σειμηνός Χαράμογλης στη βιβλιοθήκη φτάσαμε στα 11 διηγήματα. Πρόκειται λοιπόν για 11 διηγήματα με λευκαδίτικες υποθέσεις γραμμένες από την Ανδρομάχη Φίλιππα η οποία έζησε στη Θεσσαλονίκη από το 1926 έως το 1940. Αυτά τα κείμενα είναι λογοτεχνικά και παρασιάζουν τη Λευκάδα στην παρακμή του αρχοντολογίου. Δηλαδή η Ανδρομάχη είναι γεννημένη το 1891 και δημοσιεύει από το 1929 έως το 1935 όπου θυμάται τη Λευκάδα της δεκαετίας του 1910-20 που ήταν μαθήτρια στο δημοτικό και το γυμνάσιο. Θυμάται λοιπόν εκείνη τη Λευκάδα και περιγράφει την παρακμή του αρχοντολογίου της Λευκάδας. Μέσα σε αυτά τα κείμενα, με τη Λευκαδίτικη ντοπολαλία, προσπαθεί να περιγράψει τη ζωή στην πόλη και τα δειχνουν αυτή την παρακμή του αρχοντολογίου, την άνοδο των λαϊκών και των μέσων στρωμάτων με μια σκληρότητα απέναντι στους προηγούμενους. Ότι έχει απομείνει από την προηγούμενη τάξη που άκμαζε τα περιγελούν και τα ειρωνεύονται και φτιάχνουν πολύ ζωντανές εικόνες από την Λευκάδα αυτής της περιόδου που εμείς δεν είχαμε τίποτε γιατί οι λογοτέχνες μας είχαν αναφορές στον αγροτικό μας πληθυσμό. Για τη ζωή στην πόλη δεν υπήρχε καμία σχεδόν πεζογραφική προσέγγιση. Η Ανδρομάχη Φίλιππα παραμένει μοναδική και έτσι μέσα από την αναπαράσταση αυτών των εμπειριών αυτής της γυναικείας και τα λογοτεχνικά αυτά κείμενα θα μπορεί ο αναγνώστης να έχει μια πιο ήπια εικόνα αυτής της εποχής από τα σκληρά και δυσκολότερα ίσως ιστορικά κείμενα. Η λογοτεχνία πάντα προσεγγίζει περισσότερο. Πιστεύω λοιπόν ότι ως το καλοκαίρι αυτό το βιβλίο με τις 11 ηθογραφίες θα έχει κυκλοφορήσει.

B.B.

[ΒΙΒΛΙΟΝ ΒΑΡΔΑ]